

Høringssvar til barne- og familiedepartementet

Trygge rammer for fosterhjem

NOU 2018:18

Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB), Forandringsfabrikken (FF) og Mental Helse Ungdom (MHU) har valgt å skrive et felles høringssvar til NOU 2018:18. Vi mener budskapet vårt står sterkere når vi felles kan stå sammen om svarene våre.

Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB) er en demokratisk medlems- og interesseorganisasjon som jobber for å bedre barn og unges møte med barnevernet.

Forandringsfabrikken (FF) er en nasjonal ideell stiftelse. FFs idé er å lytte til barns erfaringer med hjelpetjenester og skole, og høre deres råd til hvordan systemene kan bli bedre. Svar som går igjen fra mange, oppsummeres til kunnskap fra barn. Siden 2008 har Forandringsfabrikken møtt 1300 barn i barnevernet.

Mental Helse Ungdom (MHU) er en medlemsbasert interesseorganisasjon for barn og unge opp til 30 år. De jobber for økt åpenhet om psykisk helse, forebygging av psykiske plager og et bedre psykisk helsetilbud.

LFB, FF og MHU ønsker NOU 2018:18 velkommen med åpne armer. Vi har i mange år etterspurt en evaluering av fosterhjemsordningen i Norge. Vårt høringssvar kommer til å bygges opp på samme måte som kapittel 1: sammendrag, i NOU 2018:18.

Vi ønsker først å problematisere hva som tyder på å ha vært hovedfokuset til utvalget. Både LFB, FF og MHU forstår at forutsigbarhet rundt de økonomiske spørsmålene vil være viktige for nåværende og fremtidige fosterforeldre. Vil stiller likevel spørsmålstegn ved at dette spørsmålet har fått lov til å ta opp så mye plass i en så viktig NOU. Trygge rammer i, og for, fosterhjem handler om samhandling mellom fosterbarn og fosterfamilie, og rommer derfor veldig mye mer enn de økonomiske spørsmålene rundt det å være fosterhjem.

Det er klare tegn gjennom hele NOU 2018:18 at fosterforeldrene sin stemme er vektlagt mer enn barna sine, og vi stiller spørsmålstegn ved om trygge rammer for fosterhjem kan defineres kun fra fosterforeldrene sin side. Barn og unge må få være med å si noe om hva de selv definerer som trygge rammer i sitt hjem.

Verken LFB, FF eller MHU ønsker i dette høringssvaret å kommentere de økonomiske konsekvensene, frikjøp, pensjon eller andre spørsmål om økonomien rundt et fosterbarn. Det er ikke vår plass, eller vårt fokus, å mene noe om hvor mye de voksne rundt oss skal få betalt for å ivareta oss. Dette kommer til å være gjennomgående i vårt høringssvar. Vi ønsker likevel å understreke at vi støtter forslaget til utvalget om en månedlig engangs utbetaling.

Vi vet at et godt barnevern koster penger, og utvalget nevner selv at de samlede forslagene gir økte utgifter for det offentlige. Vi vil derfor innstendig be om at økonomiske hensyn ikke er mest tungtveiende for endringene som er foreslått.

Under kapittel 4.4.6 *Samsvar mellom ressursbruk og barnas behov* vil vi gjøre departementet oppmerksomme på at vi reagerer på at det ikke tydelig kommer frem hvorvidt det er kartlagt i hvilken grad fosterhjem tar på seg fosterhjemsoppdrag av økonomiske hensyn heller enn hensyn til barnet. Dette er utfordringer både LFB, FF og MHU har løftet ved tidligere anledninger, og vi stiller spørsmålstegn ved hvorfor utvalget ikke har gått dypere inn i dette.

1.1 Innledning

Det har vært utvalgets mål å foreslå en helhetlig ramme for en framtidig fosterhjemsomsorg. Det blir blant annet løftet, av flere brukere, at det kan være tendenser til ensidig oppmerksomhet om barnas utfordringer, og at barn sykeliggjøres i forhandlinger om økonomisk godtgjøring i dag. Vi er i stor grad enig med utvalget i at modellen de foreslår vil redusere handlingsrommet for disse forhandlingene.

1.3 Fosterfamiliens ulike roller

Vi har løftet spørsmålet om hvilket syn man skal ha på fosterforeldrene. Som i utvalget står også vi mellom et familieperspektiv eller behandlings/arbeidsperspektiv. Det råder stor enighet i organisasjonene om at en fosterfamilie først og fremst er en familie. For mange av oss er det likevel vanskelig å skulle sammenligne fosterfamilien med vår opprinnelige familie, spesielt siden mange av oss har blitt flyttet i tidlig ungdomsårene våre.

Samtidig reagerer noen av oss på at et rent familieperspektiv på fosterhjemsordningen tilsier at fosterforeldre bør få økt foreldreansvar og sterkere rettigheter. Fosterhjem er forskjellige, og siden man i dag ikke har en opplæring som ruster fosterhjem og fosterforeldre på god nok måte synes vi at tanken om økte rettigheter er skummel.

Vi er enige i utvalget om at det å være fosterhjem må grunnleggende sett sees som en familie, og vi setter pris på at utvalget ikke foreslår økte partsrettigheter til fosterforeldre. Vi vil likevel trekke frem forslaget om at fosterforeldre gis uttalerett i saker om flytting av et barn etter barnevernloven § 4-17 som et godt forslag, som vi støtter.

1.4 Samordning og samarbeid

Mange barnevernsbarn vil ha behov for hjelp og støtte fra flere instanser. Når det er til den enkeltes beste bør det være en selvfølge med samarbeid på tvers av tjenesteytere med ulikt lovverk. Dette mener vi vil sikre nødvendig hjelp til den enkelte og vil gi større muligheter for at tiltakene har den ønskede effekt.

Som utvalget selv skriver har også LFB, FF og MHU registrert at det over år og fra flere hold har blitt avdekket svikt i tverrfaglig og tverretattlig samarbeid mellom tjenestene.

Vi er derfor veldig glade for at utvalget foreslår at det skal innføres en kommunal samordningsplikt for saker som gjelder personer med behov for langvarige og koordinerte tiltak. Vi applauderer også forslaget om at kommunen skal utpeke hvem i kommunen som har det koordinerende ansvaret. Dette mener vi er spesielt viktig, slik at oppgavene faktisk blir

gjort, og ikke bare ser fint ut på papiret. Det er likevel viktig å huske på at det er barnet som er hovedpersonen i sitt liv, og bør få være en sentral rolle i dette samarbeidet.

Utvalget skriver at de i sin gjennomgang av taushetspliktreglene i ulike lovverk ikke finner hindringer for samarbeid. Derimot ser det ut til å være usikkerhet i de ulike tjenestene om hvordan taushetspliktreglene og unntakene fra dem skal forstås og hvilken informasjon som kan deles. Vi i LFB, FF og MHU finner det bekymringsverdig at ansatte i barneverntjenesten ikke har nok kunnskap om forskjellen på taushetsplikt og opplysningsplikt. Dette er noe vi ofte snakker om da vi er i dialog med tjenestene, og vi står sterkt i tanken om at opplysningsplikten alltid overgår taushetsplikten når det skal gis forsvarlig hjelp. Vi er derfor veldig fornøyde med at utvalget mener at taushetspliktreglene på helse- og velferdsområdet bør gjennomgås med tanke på språklig modernisering og forenkling.

Vi ønsker også å peke på at taushetsplikten ikke alltid kun brukes slik regelen sier. Taushetsplikten tilbyr ansatte i barnevernet en trygghet i usikre situasjoner. I tilfeller hvor det er usikkerhet om informasjonen skal deles er det tryggere for den enkeltes rettsikkerhet å opprettholde taushetsplikten og få de konsekvensene dette medfører. Vi er derfor enige om at det bør være mer opplæring og veiledning av lovverket, men ønsker å understreke at dette ikke alltid holder. Videre ber vi BFD om å huske at flere barn og ungdom forteller at de ikke har fått ta del i, eller blitt informert om hvilken informasjon som deles videre. Vi ønsker å minne BFD på at det allerede i dag står i regelverket at informasjonen barnet forteller skal deles videre i samarbeid med barnet eller etter avtale med barnet. LFB, FF og MHU har alle brukere som forteller om at de mister tilliten til systemet når informasjon om deres liv deles mellom instanser uten at barnet selv vet det.

Det blir i NOU 2018: 18 drøftet forskjellen på omsorgskommunen og fosterhjemskommunen. At samarbeidet blir vanskeligere når barnet bor i en annen kommune enn der barneverntjenesten de er tilknyttet til er, er naturlig. Likevel er det viktig å huske at noen barn trenger denne avstanden. Vi er enige med utvalget om at det ville vært en fordel om flere barn kunne bo i fosterhjem i sin omsorgskommune. Det vil likevel alltid være barnets beste som må være avgjørende for et slikt spørsmål. Vi er enige med utvalget om at ordningen med omsorgskommune og fosterhjemskommune opprettholdes.

1.5 Oppfølging og tiltak når barn bor i fosterhjem

Mange av medlemmene i Landsforeningen for barnevernsbarn og Forandringsfabrikken forteller at de har opplevd å bli plassert i fosterhjem som ikke møter deres behov på en god måte. Både LFB, FF og MHU forstår at det er vanskelig å finne fosterhjem som møter alle disse behovene, men samtidig er det viktig for oss å presisere at å finne et egnet fosterhjem til det enkelte barn vil være positivt for å fremme barnets utvikling.

Utvalget foreslår at kommunene skal utvikle og etablere spisskompetansemiljøer for fosterfamilier, barn og foreldre. LFB, FF og MHU er enige i at mange fosterfamilier vil ha behov for støtte selv etter at opplæringen er ferdig, men vi stiller spørsmålsteget ved om kommunene har nok ressurser til å ivareta et slikt spisskompetansemiljø. Vi ønsker også å gjøre BFD oppmerksomme på at det er viktig at om slike spisskompetansemiljøer skal

opprettet, og oppleves nyttig for de som trenger dem, er det viktig at kommunene settes i stand til å gjøre jobben selv. Forandringsfabrikken ønsker spesielt å løfte at kommunene i større grad må pålegges å samarbeide med hverandre og blir store nok til å ivareta kompetansebehovet. Dette er Landsforeningen for barnevernsbarn og Mental Helse Ungdom enige i, og alle tre aktørene ønsker å løfte at det er helt grunnleggende at disse kompetansemiljøene inkluderer erfaringskunnskap. Det er viktig for oss å presisere viktigheten av at kommunen selv gjør denne jobben, da det er de som står tettest på barnet. For at dette skal bli en mulighet håper vi BFD kan se at dette må knyttes opp, og stå i tråd med barnevernsreformen.

Vi er også helt enige med utvalget om at de individuelle løsningene må komme i den faglige oppfølgingen, og ikke i den økonomiske kompensasjonen.

Vi ønsker også å stille spørsmålsteget ved om opplæringen som i dag gis til fosterhjem er god nok. Både Landsforeningen for barnevernsbarn og Mental Helse Ungdom ønsker at det skal utredes om PRIDE-kursene gir den kunnskapen fosterhjemmene trenger.

Mange barnevernsbarn forteller at de er svært bekymret for sine opprinnelige foreldre etter de blir flyttet. Mange av oss har hatt ansvaret for våre foreldre, og synes det er vanskelig å skulle gi fra seg den rollen. At utvalget foreslår at det utvikles et oppfølgingsprogram for foreldre som tilbys etter at barnet har flyttet er vi veldig fornøyde med. Dette er et arbeid som bør prioriteres, og både barnas og foreldrenes stemme bør bli tatt med inn i arbeidet.

Et flertall i utvalget foreslår at dagens krav om antall oppfølgingsbesøk erstattes med et krav om faglige standarder for oppfølgingen. Landsforeningen for barnevernsbarn, Forandringsfabrikken og Mental Helse Ungdom er enige med utvalget og mener at dagens ordning ikke gir et godt nok bilde av kvaliteten i arbeidet som tjenesten gir. Flere medlemmer i LFB og FF forteller om at disse treffpunktene ofte minner de på det at de er barnevernsbarn, og finner denne påminnelsen svært belastende i hverdagen. Når dette er opplevelsen til barn og unge stiller vi spørsmål om kvaliteten i tjenesten målt ut fra et antall er godt nok. Vi støtter forslaget til utvalget fullt og helt, og mener at kvaliteten i fosterhjem må bli målt ut ifra faglige vurderinger og individuelle hensyn. I tillegg til dette så må barn i fosterhjem alltid få en mulighet til å uttale seg når tilsynsmyndighetene er på besøk.

1.10 Samlet oversikt over utvalgets forslag

Landsforeningen for barnevernsbarn, Forandringsfabrikken og Mental Helse Ungdom er svært fornøyde med arbeidet utvalget har gjort i forbindelse med NOU 2018: 18. Svært mange av forslagene styrker barnevernsbarn i fosterhjem sine rettigheter, og ivaretar deres behov. Vi håper forslagene blir vurdert nøye, og at arbeidet med å få de til i praksis starter fortløpende.

Med vennlig hilsen

Vilde Adolfsen

Adrian Wilhelm Kjølø Tollefsen

Anika Proff

Landsforeningen
for barnevernsbarn

Mental Helse Ungdom

Forandringsfabrikken